

Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skydds jakt på stora rovdjur

Reviderad 2023

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

E-post: natur@cm.se

Postadress: Arkitektkopia AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 000-00-000-0000-0

ISSN 0000-0000

© Naturvårdsverket 20xx

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 20xx

Omslag: bild / illustration

Förord

Naturvårdsverket tog 2012 fram riktlinjer för beslut om skyddsjakt på regeringens uppdrag. Under 2022 har riktlinjerna, som berör de stora rovdjuren, reviderats. En revidering av den del som berör övrigt vilt kommer att ske i ett senare skede. Dessa riktlinjer har till syfte att vara ett stöd för länsstyrelsernas handläggning av ansökningar om skyddsjakt på stora rovdjur. Riktlinjerna behandlar skyddsjakt enligt 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905). Under arbetets gång har synpunkter inhämtats och riktlinjerna remitterats. Naturvårdsverket tackar alla som bidragit med synpunkter. Naturvårdsverket avser att arbeta vidare med riktlinjerna för att uppdatera, fördjupa och komplettera där så behövs.

Stockholm mars 2023

FÖRORD	3
1 INLEDNING	5
2 SKYDDSJAKT	7
3 BAKOMLIGGANDE EU-LAGSTIFTNING	8
3.1 Skydd enligt naturvårdsdirektiven	8
3.1.1 Undantag från det strikta skyddet	8
3.2 Tolkning av naturvårdsdirektiven	8
3.2.1 EU-domstolens praxis	8
3.2.2 Kommissionens vägledning	9
3.2.3 Direktivens syfte och hänsyn till andra intressen	9
4 TILLÄMPNING AV 23 A § JAKTFÖRORDNINGEN	11
4.1 Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse	12
4.2 Av hänsyn till flygsäkerheten	14
4.3 För att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom	14
4.3.1 Allvarlig skada	14
4.3.2 Risk för att allvarlig skada inträffar eller förvärras	15
4.3.3 Förebyggande jakt innan allvarlig skada inträffat	16
4.4 För att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana växter eller djur	17
4.5 Artens bevarandestatus	18
4.6 Annan lämplig lösning	20
4.6.1 Akuta åtgärder	22
4.6.2 Skrämselåtgärder	22
5 INNEHÅLL I BESLUT	24
5.1 Innehåll i beslut enligt 9 b § jaktförordningen	24
5.1.1 Punkt 1 – vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas	24
5.1.2 Punkt 2 – vilka medel och metoder som får användas	24
5.1.3. Punkt 3 – vilken tid och vilket område som avses	25
5.1.4 Punkt 4 – de villkor som i övrigt behövs för att så långt möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd	25
5.1.5 Punkt 5 – den kontroll som kommer att ske	25
5.1.6 Övrigt innehåll i beslut	25
6 UNDANTAG FRÅN ANDRA BESTÄMMELSER	27
NATURVÅRDSVERKET'S RIKTLINJER FÖR BESLUT OM SKYDDSJAKT PÅ STORA ROVDJUR	29

1 Inledning

Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.¹

I detta dokument avses med skyddsjakt sådan jakt som sker med stöd av ett myndighetsbeslut enligt 23 a § och 23 b § jaktförordningen (1987:905). Skyddsjakt används i första hand för att begränsa lokala, akuta skador och skador från enskilda djur. Handläggningen av ärenden om skyddsjakt behöver, oavsett omständigheter, präglas av skyndsamhet, saklighet och tydlighet.² Riktlinjerna ska ses som ett stöd i länsstyrelsens arbete med att fatta beslut om skyddsjakt och berör därför inte de regler i jaktlagstiftningen som riktar sig direkt till Polismyndigheten eller enskilda. Naturvårdsverket har bedömt att frågor som rör toleransnivåer är av mer långsiktig och övergripande karaktär och bör därför hanteras i arbetet med förvaltningsverktyget.

Länsstyrelserna har god kunskap om rovdjurens biologi, deras värde och deras socioekonomiska konsekvenser genom det regionala ansvar som de har för rovdjursförvaltningen. Det blir därmed viktigt för länsstyrelserna att i sina regionala förvaltningsplaner sätta egna mål för socioekonomisk hänsyn utifrån förutsättningarna i länet.³ Sverige har flertalet politiska beslut och strategier som syftar till att bibehålla en levande landsbygd med goda arbetsmöjligheter samt en fungerande livsmedelsförsörjning⁴, vilket gör att länsstyrelserna bör ha ett brett perspektiv i sin regionala förvaltning av de stora rovdjuren.

Skyddsjakt med stöd av undantag från det strikta skyddet syftar till att förhindra allvarlig skada vilket innebär att den skyddsjakt som sker alltid är förebyggande, för att förhindra framtida skada. Skyddsjakt ska inte ses som en kompensation för redan uppkomna skador. Bedömning sker i varje enskilt fall och det finns inget krav på att exempelvis permanenta skadeförebyggande åtgärder ska ha vidtagits innan skyddsjakt kan beviljas, även om åtgärden om undantag från det strikta skyddet ska ses som en sista åtgärd eftersom det behöver saknas andra lämpliga lösningar för ett beviljande. Det är viktigt att betrakta skyddsjakt som en av flera förebyggande åtgärder.

Skyddsjakt kan delegeras till samtliga länsstyrelser utan begränsning och utan krav på reproducerande stam i länet. Naturvårdsverket ska fortlöpande bedöma om

---

¹ Prop. 2012/13:191 En hållbar rovdjurspolitik, sid 26

² Naturvårdsverket Strategi för svensk villförvaltning 2022–2029

³ Prop. 2012/13:191 En hållbar rovdjurspolitik

⁴ Prop. 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige

möjligheten att jaga rovdjur med stöd av delegeringsbesluten enligt 24 a § jaktförordningen försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, eller om möjligheten utnyttjas i för stor omfattning. Om Naturvårdsverket bedömer att så är fallet, får myndigheten ändra eller återkalla ett delegeringsbeslut. Naturvårdsverket kan också mot samma bakgrund bedöma att det inte är lämpligt att förnya en delegering.

2 Skydds jakt

Allt vilt, det vill säga vilda däggdjur och fåglar, är enligt 3 § jaktlagen (1987:259) fredat. Trots denna generella fredning får viltet jagas enligt vad som anges i jaktlagen och jaktförordningen eller av beslut som har meddelats med stöd av jaktlagstiftningen. Med jakt avses, enligt 2 § samma lag, att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars bon.

I syfte att förhindra allvarlig skada får skydds jakt bedrivas under vissa förutsättningar. Med skydds jakt avses i detta dokument endast skydds jakt som sker med stöd av ett myndighetsbeslut. Enligt 23 b § jaktförordningen får Naturvårdsverket efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ besluta om skydds jakt efter björn, varg, järv, lo, säl och örn om förutsättningarna enligt 23 a § jaktförordningen är uppfyllda. Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelsen att besluta om skydds jakt i enlighet med 24 a § jaktförordningen. Förutsättningarna för skydds jakt enligt 23 a § jaktförordningen grundas på art- och habitatdirektivet⁵ och fågeldirektivet⁶. I fråga om arter som är skyddade enligt naturvårdsdirektiven får de svenska bestämmelserna om skydds jakt inte tolkas på ett sätt som strider mot direktiven. Denna vägledning utgår därför från nationella regler och nationell praxis men beskriver även hur reglerna bör tolkas i förhållande till naturvårdsdirektiven med hjälp av EU-domstolens praxis och till viss del EU-kommissionens vägledning. Det finns därför anledning att inledningsvis översiktligt beskriva delar av dessa direktiv, hur de genomförts i svensk rätt och vad de innebär för tillämpningen av de svenska bestämmelserna.

---

⁵ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

⁶ Rådet direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar

3 Bakomliggande EU-lagstiftning

3.1 Skydd enligt naturvårdsdirektiven

Björn, varg och lo är strikt skyddade enligt artikel 12 i art- och habitatdirektivet. Järv är inte strikt skyddad enligt direktivet men är strikt skyddad enligt Bernkonventionen⁷ och hanteras på samma sätt som de övriga stora rovdjuren i svensk lagstiftning. Det strikta skyddet innebär ett förbud mot att bland annat avsiktligt fånga, döda eller störa de arter som är upptagna i bilaga 4 till direktivet.

I fråga om jakt efter vilt är skyddet genomfört i svensk lagstiftning genom bestämmelser i jaktlagen och jaktförordningen. I fråga om andra situationer och andra arter än vilt (det vill säga annat än däggdjur och fåglar) är skyddet genomfört genom miljöbalken (1998:808) och artskyddsförordningen (2007:845) i form av fridlysningsbestämmelser.

3.1.1 Undantag från det strikta skyddet

Enligt art- och habitatdirektivet kan undantag från det strikta skyddet tillåtas under vissa förutsättningar som anges i artikel 16.1. Undantagen från det strikta skyddet har i svensk rätt genomförts i två olika regelverk. I fråga om jakt på vilt har delar av undantaget genomförts som skydds jakt enligt 23 a § jaktförordningen. Åtgärder som inte kan härröras till jakt efter vilt hanteras i artskyddsförordningen.

3.2 Tolkning av naturvårdsdirektiven

Tolkningen av EU-direktiv bör ske med stöd av EU-domstolens praxis. Utöver den är kommissionens vägledningar till direktiven av stort värde.

3.2.1 EU-domstolens praxis

I fråga om de två naturvårdsdirektiven finns ett antal avgöranden i EU-domstolen. Flera av dem rör det strikta skyddet och undantag från detta skydd. Eftersom direktiven till stor del överensstämmer med varandra i det avseendet kan EU-rättslig praxis rörande fågeldirektivet vara av värde även för tolkningen av art- och habitatdirektivet och vice versa. Enligt EU-domstolens praxis avseende de två naturvårdsdirektiven gäller bland annat följande:

- Undantag kan enbart medges i konkreta enskilda fall och för att uppfylla klart definierade behov.⁸

---

⁷ Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö.

⁸ C-118/94 punkt 21

- Åtgärder ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget.⁹
- Beslutande myndighet har bevisbördan för att förutsättningar finns för undantag.¹⁰
- Beslut ska vara noggrant och tillräckligt motiverade.¹¹
- Undantagen ska tillämpas restriktivt.¹²
- Målen med ett beslut om skydds jakt ska anges på ett klart, tydligt och underbyggt sätt och hänsyn ska tas till upprätthållande av gynnsam bevarandestatus på lokal nivå.¹³
- All jakt på strikt skyddade arter måste ske selektivt och i begränsad omfattning avseende ett begränsat och fastställt individantal under strängt kontrollerade förhållanden.¹⁴

3.2.2 Kommissionens vägledning

Kommissionens vägledningar grundar sig till stor del på EU-domstolens domar och har arbetats fram med stöd av arbetsgrupper bestående av företrädare från flera EU-medlemsstater. Vägledningarna är inte bindande men visar kommissionens syn på hur direktiven bör tolkas. Vägledningarna är värdefulla för att säkra en likformig tolkning mellan EU:s medlemsländer.

Kommissionens vägledning om artikel 12 och 16 i art och habitatdirektivet¹⁵

3.2.3 Direktivens syfte och hänsyn till andra intressen

I enlighet med EU-rättslig praxis har ett direktivs syfte betydelse för tolkningen och tillämpningen av dess bestämmelser. Art- och habitatdirektivets syfte framgår i artikel 2.1:

Artikel 2.1-2 i art- och habitatdirektivet

”1. Syftet med detta direktiv är att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter i medlemsstaternas europeiska territorium som omfattas av fördraget.

2. Åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv skall syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse.

...

---

⁹ C-76/08 punkt 57

¹⁰ C-342/05 punkt 25

¹¹ C-342/05 punkt 25

¹² C-342/05 punkt 25

¹³ C-674/17 punkt 41 och 59

¹⁴ C-674/17 punkt 80

¹⁵ Vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet, Kommissionens tillkännagivande 2021

Artikel 2.3 i art- och habitatdirektivet

” ...

3. Åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv skall ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag.”

Enligt EU-domstolens praxis¹⁶ kan undantag inte åberopas enbart på grunden att det grundläggande skyddsintresset ska vägas mot dessa behov. Artikel 2.3 innebär alltså inte ett undantag i sig. Det räcker alltså inte att endast ange ekonomiska, sociala och kulturella behov eller regionala eller lokala särdrag som skäl för skydds jakt om inte förutsättningarna enligt artikel 16.1 i art och habitatdirektivet är uppfyllda.

---

¹⁶ C-247/85 punkt 8

4 Tillämpning av 23 a § jaktförordningen

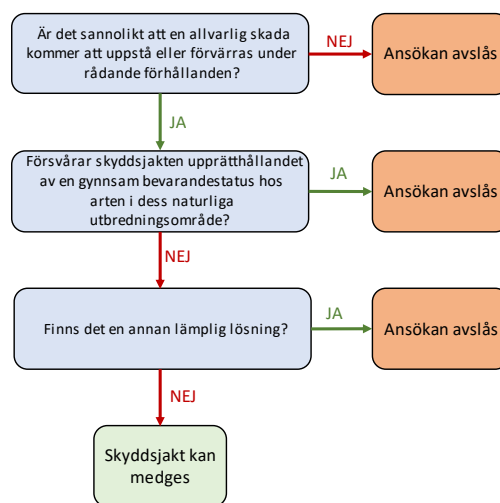
23 a § jaktförordningen

Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om jakt som avses i 23 b, 24, 25 och 29 §§ meddelas

1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,
2. av hänsyn till flygsäkerheten,
3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller
4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.

...

För att underlätta bedömningen av om förutsättningarna är uppfyllda är det lämpligt att det sker stegvis. I figur 1 visas ett flödesschema för hur bedömningen lämpligen bör ske. Exemplet avser en ansökan om skyddsjakt i syfte att förhindra allvarlig skada. Schemat är allmängiltigt oavsett vilket skäl som åberopas för skyddsjakten. Även om det saknas andra lämpliga lösningar är skyddsjakt inte alltid en lämplig lösning. Innan beslut om skyddsjakt fattas ska den beslutande myndigheten så långt möjligt säkerställa att skyddsjakten löser det problem som den är tänkt att lösa.

Figur 1. Flödesschema för bedömningen av om skyddsjakt kan beviljas.

Som framgår av 23 a § jaktförordningen ska tre förutsättningar vara uppfyllda för att skydds jakt ska kunna medges:

- ett av de fyra skälen (punkt 1–4) ska föreligga,
- skydds jakten får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för den aktuella artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, och
- det får inte finnas någon annan lämplig lösning för att lösa problemet.

Ju större negativ påverkan ett beslut om skydds jakt har på populationen av den aktuella arten desto högre krav bör ställas på de förutsättningar som ska vara uppfyllda enligt 23 a §. Samtidigt bör en mindre strikt bedömning kunna göras i de fall jakten har liten eller ingen effekt på populationen.¹⁷ Att bedömningen i vissa fall bör vara mer strikt grundar sig på att risken är större för att ett medgivande av jakt motverkar direktivets syfte. Vid osäkerhet om tolkningen bör hänsyn alltid tas till hur skydds jakten kan inverka på möjligheten att nå direktivets syfte.

I fråga om de stora rovdjuren kan kravnivån för allvarlig skada, annan lämplig lösning och dokumentation vara förhållandevis lägre om arten bedöms ha en gynnsam bevarandestatus och det inte handlar om en genetiskt viktig individ. Att kravnivån påverkas av bevarandestatusen innebär att den kan ändras över tid i takt med att bevarandestatusen för en viss art förändras.

4.1 Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse

Av formuleringen framgår att det inte enbart ska vara frågan om ett allmänintresse utan att det även ska vara tvingande och allt överskuggande. Även intressen som har betydelsefulla konsekvenser för miljön samt sådana av social eller ekonomisk karaktär ska vara tvingande och allt överskuggande allmänintressen.

Uttrycket tvingande orsak som har ett allt överskuggande/väsentligt¹⁸ allmänintresse används även i de artiklar i art- och habitatdirektivet som rör Natura 2000-områden. Tolkningar av uttrycket i det sammanhanget kan vara vägledande för hur uttrycket ska tolkas i 23 a § jaktförordningen. I förarbetena till 7 kap 29 § miljöbalken anges följande angående innebörden av detta uttryck:

---

¹⁷ Jmf C 76/08 punkt 57 ” det undantag som en medlemsstat har för avsikt att göra ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget”

¹⁸ Uttrycken är identiska i den engelska versionen av art- och habitatdirektivet. I den svenska versionen har dock det engelska uttrycket överridning översatts med ”väsentligt” i artikel 6 och med ”allt överskuggande” i artikel 16.1.

”I fråga om tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse kan följande sägas. Det skall vara fråga om en plan eller ett projekt som är oundgängligt för att skydda grundläggande intressen i människors liv, såsom hälsa, säkerhet och miljö, eller som är grundläggande för staten och samhället eller rör särskilda förpliktelser i samband med offentliga tjänster. Bara allmänna intressen kan hävdas mot direktivets bevarandeintressen. Projekt som endast gynnar ett företag eller enskilda kan alltså inte tillåtas med stöd av paragrafen. Allmänhetens intresse måste vara väsentligt. Det kan alltså inte röra sig om vilket allmänintresse som helst. Kortsiktiga ekonomiska intressen eller andra intressen som bara skulle ge kortsiktiga fördelar för samhället räcker förmodligen inte för att de skall gå före de långsiktiga bevarandeintressen som skyddas av direktivet.”¹⁹

Liknande resonemang kring begreppet tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse finns i kommissionens vägledning.²⁰

För att skälet ska kunna åberopas bör det krävas att det tvingande allt överskuggande allmänintresset faktiskt kräver att skydds jakt medges. Det vill säga att intresset i annat fall riskerar att inte kunna tillgodoses. I de fall en art anses ha en indirekt effekt på ett ”allt överskuggande allmänintresse” bör det säkerställas att det finns ett sådant samband innan skydds jakt medges. Exempel på intressen som bör kunna omfattas av skälet är att skydda människors hälsa, exempelvis om ett djur bär på någon sjukdom som kan innebära en fara för människors hälsa. Renskötseln som näring, det vill säga inte enskilda samebyar eller renskötsselföretag, bör vara ett sådant intresse som omfattas av skälet. Detta eftersom renskötseln är starkt kopplad till den samiska kulturen.

För att skälet ska kunna åberopas för människors oro, hälsa och stress bör det finnas påtagliga risker för allmänhetens hälsa och säkerhet. Det kan i fråga om rovdjur vara aktuellt om enskilda rovdjur uppehåller sig nära människor eller har ett annat oönskat beteende som kan antas vara farligt eller riskera att bli farligt för allmänheten. Exempel på detta kan vara björnar som rör sig nära människor och bebyggelse och välter soptunnor.²¹ Även Polismyndigheten kan agera i situationer som rör rovdjur och människor. Polismyndigheten kan, med stöd av 9 § jaktlagen, låta avliva ett vilt om det bedöms vara farligt för människors säkerhet under förutsättning att det inte finns någon annan tillfredsställande lösning.

Vid bedömningen av om en varg har ett oönskat beteende, och vilka åtgärder som rekommenderas för olika situationer av varg nära människor och i bebyggelse, kan kommissionens vägledning vara till hjälp.²² Liknande rekommendationer återfinns

---

¹⁹ Prop. 2000/01:111 sid 69.

²⁰ Kommissionens vägledning 3.2.1 punkt 3-28 – 3.-34

²¹ Förvaltningsrätten i Luleå mål nr 1628-21

²² Kommissionens vägledning, 2021, bilaga III sid 109-110.

även i en rapport från Viltskadecenter.²³ Vid ett beslut om skyddsjakt i dessa situationer måste en bedömning av rovdjurets beteende göras på ett sådant sätt att länsstyrelsens beslut vanligen inte kan röra akuta situationer. Det finns flera exempel där skälet har åberopats på grund av vargar som har ett oönskat beteende och där länsstyrelsens beslut om skyddsjakt har stått sig när det prövats i förvaltningsrätt.

Skyddsjakt på grund av att rovdjuren orsakar ett högt produktionsbortfall för rennäringen bör kunna motiveras med stöd av detta skäl. För att skälet ska kunna åberopas bör förekomsten av rovdjur omöjliggöra eller allvarligt försvåra en ordnad renskötsel i större områden än enskilda samebyars. I det fall skälet åberopas bör det främst ske inom områden som pekats ut som riksintressen för rennäringen.

4.2 Av hänsyn till flygsäkerheten

Skälet i 23 a § punkt 2 jaktförordningen återfinns i fågeldirektivet men inte i art- och habitatdirektivet. Skälet kan därför enbart åberopas för fåglar samt viltarter som inte är markerade med N i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845). För arter som är markerade med N i bilagan bör istället skälet i 23 a § punkt 1 jaktförordningen åberopas.

4.3 För att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom

Syftet är att förhindra allvarlig skada och inte att kompensera för redan inträffade skador. Bedömningen av om skälet föreligger innehåller därför två delar:

- vad som bedöms som allvarlig skada, och
- sannolikheten för att en sådan allvarlig skada inträffar eller förvärras.

4.3.1 Allvarlig skada

Med skada bör avses påverkan av vilt på egendom som medför ekonomiska förluster eller ökade kostnader. I begreppet skada bör förluster och kostnader på kort sikt samt långsiktiga konsekvenser inkluderas. Det krävs att skadan är allvarlig för att skälet ska vara uppfyllt.

---

²³ Viltskadecenter, SLU 2016-4, sid 14.

Rena olägenheter samt skador som får anses vara en normal affärsrisk för verksamheten bör inte omfattas av vad som är att betrakta som allvarlig skada.²⁴ Som normal affärsrisk bör anses sådana skador som förekomsten av en viss art normalt leder till på en viss typ av verksamhet och som får anses ligga inom den nivå som den enskilde bör tåla. Vad som är normal risk varierar beroende på vilken art och vilken verksamhet det är frågan om. För att skadan ska anses vara allvarlig bör den överstiga vad som kan anses normalt eller rimligt att tolerera. Högsta förvaltningsdomstolen har uttalat att mera omfattande angrepp av järv på renhjordar eller angrepp under särskilt känsliga skeden som kalvmärkning kan utgöra allvarlig skada i jaktförordningens mening.²⁵

4.3.2 Risk för att allvarlig skada inträffar eller förvärras

För att skälet ska anses vara uppfyllt krävs att det är sannolikt att en allvarlig skada kommer att inträffa. I de fall skadan redan har nått en allvarlig nivå ska det också vara sannolikt att skadan förvärras ytterligare genom förnyade skador. Beroende på situationen kan det vara relevant att beakta följande faktorer:

- Omfattningen på redan uppkomna skador.
- Hur lång tid som skadorna har pågått.
- Tidsintervall mellan skadetillfällena.
- Tid till dess skadorna kan förväntas upphöra för säsongen.
- Samlad erfarenhet från tidigare säsonger.

Efter att andra lämpliga lösningar och skademinskande åtgärder har identifierats (se avsnitt 4.5) bör även den förväntade effekten av lämpliga, men ännu inte vidtagna åtgärder, vägas in i riskbedömningen.

Bedömningen av om det finns en risk för allvarlig skada bör göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Vid skador på hundar och tamdjur har kammarrätten uttalat att uppgifter om löshunds jaktens utbredning eller tätheten av besättningar med tamdjur i det aktuella området är av betydelse för frågan om risk för allvarlig skada. Om sådana uppgifter inte finns krävs det att det aktuella rovdjuret, i detta fall en varg, är mer benägen att angripa hundar eller tamdjur oftare än genomsnittsvargen. För den bedömningen kan exempelvis Viltskadecenters riktlinjer tjäna som vägledning, de lokala förhållandena är dock av stor betydelse.²⁶ Löshunds jaktens utbredning och tätheten av tamdjursbesättningar kan således påverka bedömningen av om det föreligger en risk för allvarlig skada. Hur omfattade ett resonemang kring detta behöver vara i beslutet är i dagsläget inte klarlagt.

---

²⁴ Kommissionens vägledning 3.2.1 Punkt 3-23.samt Kammarrätten i Sundsvall mål nr 1935-22

²⁵ Högsta förvaltningsdomstolen 2018 ref 7

²⁶ Kammarrätten i Sundsvall mål nr 1935-22

4.3.3 Förebyggande jakt innan allvarlig skada inträffat

Syftet med skälet är att förhindra skada och skyddsjakt kan därför medges även om skadorna ännu inte har inträffat eller ännu inte har nått en allvarlig nivå. Det vill säga i fall då enbart enstaka angrepp har skett men förutsättningarna i övrigt är sådana att det finns en stor sannolikhet för att det upprepas och att skadan når en allvarlig nivå.

23 b § jaktförordningen

Om det finns förutsättningar enligt 23 a § får Naturvårdsverket efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo, säl eller örn. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skyddsjakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelsen att besluta om skyddsjakt i enlighet med 24 a § jaktförordningen.

Ett beslut om skyddsjakt innan någon skada har inträffat ställer höga krav på förutsättningarna att kunna förutse angrepp från rovdjur. Det bör vara fråga om en situation där det finns en samlad erfarenhet av att det uppstått en allvarlig skada i tidigare liknande situationer. Det kräver en noggrann bedömning och möjligheten till ett sådant beslut är därför begränsad. Ett exempel där förutsättningar för ett sådant beslut bör anses kunna föreligga är när björnar uppehåller sig i eller i nära anslutning till kalvningsområden för ren.²⁷

Förtydligande i 23 b § jaktförordningen bör även tolkas som att beslut om skyddsjakt kan medges innan skadan har nått en allvarlig nivå. Det vill säga i fall då enstaka angrepp har skett men förutsättningarna i övrigt är sådana att det finns en stor sannolikhet för att det upprepas och att skadan når en allvarlig nivå. Sådana fall kan vara när angreppet eller angreppen har skett i områden med hög täthet av fårbesättningar eller på fritt betande tamdjur.

Vid beslut om skyddsjakt i förebyggande syfte ska förutsättningarna om påverkan på artens bevarandestatus och avsaknad av andra lämpliga lösningar också vara uppfyllda på samma sätt som vid beslut efter att skador redan har inträffat. Möjligheterna att på andra sätt förebygga förväntade angrepp är därför en viktig del av bedömningen.

Det bör i möjligaste mån utredas om redan inträffade angrepp gjorts av samma individ eller individer. I de fall angreppen har skett utanför ett känt revir för den aktuella arten bör angreppen ha skett inom en kort tidsperiod. Detta eftersom rovdjur utan revir snabbt kan förflytta sig till nya områden. Förebyggande jakt innan allvarlig skada uppstått, som inte är riktad mot specifika skadegörande

---

²⁷ Se exempelvis förvaltningsrätten i Luleå mål nr 992-21

individer, kan i vissa fall uppfylla kriterierna för skyddsjakt. Kammarrätten har uttalat att det inte kan uteslutas att effekten av att skjuta en individ i en vargflock där någon eller flera av dem orsakar skada kan medföra att risken för fortsatta skador undviks eller minskas.²⁸ Det är dock lämpligt att jakten medges efter en individ i taget. Jakten bör om möjligt riktas mot den individ som mest sannolikt bedöms som skadegörande. Ett förfarande där beslut om skyddsjakt fattas efter en individ i taget förutsätter att beslut om skyddsjakt efter ytterligare en individ snabbt kan fattas om inte skadorna upphör. I de fall myndigheter bedömer att mer än en individ orsakar eller riskerar orsaka allvarlig skada bör skyddsjakt efter mer än en individ kunna beslutas. I samtliga fall av förebyggande skyddsjakt innan någon skada har inträffat ställs höga krav på beslutsunderlaget såväl vad gäller risken för allvarlig skada som jaktens förmodade effekter i det enskilda fallet.²⁹ Vidare får jakten inte förvärra en eventuell ogynnsam bevarandestatus eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus av den aktuella arten.³⁰

4.4 För att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana växter eller djur

Vilka vilda djur, växter eller livsmiljöer som omfattas av 23 a § punkt 4 jaktförordningen är varken definierat i den svenska lagstiftningen eller i art- och habitatdirektivet. Enligt kommissionens vägledning bör, sårbara, sällsynta, hotade eller endemiska arter eller livsmiljöer (till exempel sådana som är listade i bilagorna till direktivet) mer sannolikt vara berörda av detta undantag.³¹ Det bör gälla som utgångspunkt när skyddsjakt övervägs efter arter som är skyddade enligt de två naturvårdsdirektiven. I praktiken bör det handla om en avvägning mellan olika arters/livsmiljöer skyddsbehov. För att skyddsjakt ska aktualiseras bör det vara frågan om en annan art/livsmiljö som är mer hotad i det aktuella området än den art som skulle vara föremål för skyddsjakt. Skälet har exempelvis tillämpats vid skyddsjakt på hybrid mellan varg och hund för att skydda den skandinaviska vargstammen.³²

Generellt bör följande gälla för avvägningen

- Behovet av skydd av den art respektive livsmiljö som hotas bör vägas mot behovet av skydd av den art som skyddsjakten skulle riktas mot.
- Avvägningen bör framför allt ske utifrån hur bevarandestatusen för respektive art/livsmiljö påverkas på regional och nationell nivå.

---

²⁸ Kammarrätten i Sundsvall mål nr 1614-20/1671-20. Jfr C-342/05 punkt 42-43.

²⁹ Kammarrätten i Sundsvall mål nr 2839-17

³⁰ C-342/05 punkt 29 och Högsta förvaltningsdomstolen 2018 ref 7

³¹ Kommissionens vägledning 3.2.1 punkt 3-19 – 3.20

³² Förvaltningsrätten i Luleå mål nr 647-18

4.5 Artens bevarandestatus

Enligt bestämmelserna i 23 a § jaktförordningen får skydds jakt inte medges om det försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Trots det kan skydds jakt medges om det har konstaterats att jakten inte kan förvärra en ogynnsam bevarandestatus eller förhindrar återställandet av en gynnsam bevarandestatus.³³ Begreppet ”gynnsam bevarandestatus” är varken definierat i jaktlagen eller i jaktförordningen. Definitionen, som återfinns i artikel 1 i art- och habitatdirektivet, är däremot införd i 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Samma definition bör användas för begreppet då det förekommer i jaktförordningen.

16 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

”Med bevarandestatus för en art avses summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer. En arts bevarandestatus anses gynnsam när

- 1. uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö,*
- 2. artens naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och*
- 3. det finns och sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.”*

I bedömningen av skydds jaktens inverkan på artens bevarandestatus bör populationens storlek, kvalitet och utbredningsområde beaktas. För de flesta däggdjursarter som skyddas av naturvårdsdirektiven finns referensvärden för populationen³⁴. Referensvärdena anger vilket antal som bör finnas för att en gynnsam bevarandestatus ska ha uppnåtts. Utöver populationens storlek är dess kvalitet viktig. Det kan röra genetisk status, köns- eller åldersfördelning. För de flesta däggdjursarter som är skyddade enligt naturvårdsdirektiven finns även referensvärden för utbredningsområdet³⁵. Referensvärdena anger vilken storlek utbredningsområdet bör ha för att en gynnsam bevarandestatus ska ha uppnåtts. Om utbredningsområdet inte är gynnsamt, bör hänsyn tas till om artens utbredningsområde kan minska om skydds jakt medges.

EU-domstolen har förtydligat rättsläget i frågan om bedömningen av gynnsam bevarandestatus och då uttalat följande. ”Ett sådant undantag kan således inte beviljas utan att en bedömning har gjorts av bevarandestatusen hos bestånden av den berörda arten och den inverkan som det planerade undantaget kan ha på bevarandestatusen för den aktuella arten på lokal nivå och på riksomfattande nivå i

---

³³ C-342/05 punkt 29 och Högsta förvaltningsdomstolen 2018 ref 7

³⁴ Sveriges arter och naturtyper i EU:s art och habitatdirektiv, ArtDatabanken 2019.

³⁵ Sveriges arter och naturtyper i EU:s art och habitatdirektiv, ArtDatabanken 2019.

medlemsstaten eller i förekommande fall på den berörda biogeografiska regionnivån”. En medlemsstat ska därmed enligt domstolen inte bara bedöma bevarandestatusen på nationell nivå utan måste även bedöma vilken inverkan ett undantag får på ett lokalt bestånd. Detta för att kunna bedöma vilken inverkan undantaget får på bevarandestatusen för hela det aktuella beståndet.³⁶

Av Kammarrätten i Sundsvalls dom från den 5 oktober 2020 i ett mål om skyddsjakt på varg, mål nr 1614-20, framgår vikten av att den beslutande myndigheten redogör för sina överväganden kring vilka följder skyddsjakten får på lokal nivå. Vid avsaknad av en sådan redogörelse kring jaktens påverkan lokalt menade domstolen att det inte gick att avgöra om jakten kan försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus.

Den beslutande myndigheten ska därför beakta, och i sitt beslut redogöra för, vilken inverkan skyddsjakten får på ett lokalt bestånd för att kunna bedöma vilken inverkan jakten får för bevarandestatusen på nationell nivå. Det är möjligt att besluta om skyddsjakt även om arten inte har gynnsam bevarandestatus, om det har konstaterats att jakten inte kan förvärra en ogynnsam bevarandestatus eller förhindrar återställandet av en gynnsam bevarandestatus.³⁷³⁸ Inför ett beslut om skyddsjakt ska länsstyrelsen göra en sammantagen bedömning av jaktens påverkan på stammen utifrån nationellt referensvärde, miniminivåer på förvaltningsområdesnivå och i förekommande fall på länsnivå och fastställda inventeringsresultat. En redogörelse för hur man gjort bedömningen ska finnas med i beslutet.

Skyddsjakter på genetiskt viktig varg kan få en särskild påverkan på stammen i stort och behöver därför undvikas i möjligaste mån. Den beslutande myndigheten behöver vara medveten om att kraven på att finna andra lämpliga lösningar ställs mycket högre när den skadegörande individen anses genetiskt viktig. Möjligheten för den svenska vargstammen att nå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt är samtidigt som huvudregel inte avhängig en enskild genetiskt viktig varg.³⁹ Skyddsjakt kan således även vara möjlig på en genetiskt viktig individ om man har uttömt alla andra lämpliga lösningar med beaktande av att fler lösningar anses lämpliga än i normalfallet, även sådana lösningar som är mer kostsamma.

Kammarrätten har uttalat att det i en akut situation inte kan krävas att länsstyrelsen ska skaffa sig kännedom om en viss individs genetiska sammansättning som en förutsättning för skyddsjakt. Då det föreligger gynnsam bevarandestatus avseende varg måste det därför anses godtagbart att kortfattat redovisa att jakten inte

---

³⁶ C-674/17 punkt 59

³⁷ C-342/05 punkt 29 och Högsta förvaltningsdomstolen 2018 ref 7

³⁸ Jmf C-674/17 punkt 66

³⁹ Kammarrätten i Stockholm, mål nr 3854-13

försvarar upprätthållandet av sådan.⁴⁰ Samtidigt bör den beslutande myndigheten i beredningen av skyddsjakt hämta in kunskap om genetiskt ursprung för aktuella vargar om det går.

Hur omfattande resonemang om det lokala beståndet och gynnsam bevarandestatus som krävs i ett beslut om jakt bör kunna variera beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, t.ex. antal individer och genetiskt ursprung.

4.6 Annan lämplig lösning

Annan lämplig lösning bör definieras som en annan åtgärd än skyddsjakt som löser det problem som kvalificerar som skäl enligt 23 a § jaktförordningen, till exempel att förhindra allvarlig skada. Det kan också handla om en kombination av åtgärder som löser problemet. Skyddsjakt är ett sista alternativ när alla andra rimliga alternativ har prövats eller uteslutits. Möjligheten att vidta åtgärder kan se olika ut beroende på den verksamhet som bedrivs och påverkar då vad som får anses utgöra en annan lämplig lösning. Vid fåbodbruk har exempelvis stängsling inte ansetts utgöra en annan lämplig lösning då ett aktivt fåbodbruk förutsätter att djuren ska kunna beta fritt.⁴¹ Även rennäringen får anses ha sådana särskilda förutsättningar att andra lämpliga lösningar än jakt för att förhindra allvarlig skada kan vara svårare att hitta.⁴²

Bedömningen av om det finns någon annan lämplig lösning måste utgå från de faktiska omständigheterna vid tiden för beslutet. Det kan alltså inte vägas in att det eventuellt hade kunnat vara lämpligt att agera på ett annat sätt i ett tidigare skede.⁴³

En annan lämplig lösning innebär inte nödvändigtvis att det inte längre föreligger någon risk för skada. Däremot bör det inte längre vara sannolikt att en allvarlig skada kommer att inträffa.

I bedömningen av om åtgärden är lämplig bör även andra aspekter vägas in. Bedömningen bör ske genom en sammanvägning av följande:

- Åtgärdens förväntade effekt.
- Tiden för att genomföra åtgärden.
- Kostnad och resursåtgång för att genomföra åtgärden.
- Eventuella negativa effekter av åtgärden.

---

⁴⁰ Kammarrätten i Sundsvall mål nr 2103-16

⁴¹ Kammarrätten i Sundsvall mål nr 2103-16

⁴² Högsta förvaltningsdomstolen 2018 ref 7.

⁴³ Kammarrätten i Stockholm, mål nr 3854-13

Åtgärdens förväntade effekt

Viltskadecenters bedömningar och studier bör ligga till grund för om åtgärden kan förväntas ha tillräcklig effekt. Viltskadecenters information och råd om olika skadeförebyggande åtgärder finns tillgängligt på webben.⁴⁴

I de fall det handlar om skador som årligen upprepas bör erfarenheter från tidigare år också ligga till grund för bedömningen. I normalfallet bör det inte krävas att åtgärder som tidigare år visat sig vara verkningslösa under samma eller liknande förutsättningar återigen ska prövas för att skyddsjakt ska medges.

Tiden för att genomföra åtgärden

En åtgärd som inte kan genomföras i sådan tid att det kan förebygga problemet, till exempel en allvarlig skada, bör inte på kort sikt ses som en annan lämplig lösning.⁴⁵ Genomförda förebyggande åtgärder i områden med stor sannolikhet för allvarlig skada bör öka flexibiliteten i bedömningen. Det vill säga om den som ansöker om skyddsjakt har vidtagit förebyggande åtgärder inom rimliga gränser så har det gjorts mer sannolikt att det saknas en annan lämplig lösning. Därmed kan utrymmet för skyddsjakt öka. Om man inte vidtagit förebyggande åtgärder i områden med stor sannolikhet för allvarlig skada bör utrymmet vara mer begränsat. Exempelvis bör åtgärder såsom stängsling för att förebygga rovdjursangrepp öka flexibiliteten för att medge jakt till skillnad från om man inte har stängslat.

Kostnad och resursåtgång för att genomföra åtgärden

Kostnadsuppskattningen av åtgärden bör innefatta såväl merkostnader för material som merkostnader för till exempel underhåll och merarbete. Kostnader för åtgärder som skulle ha vidtagits oberoende av risken för skada bör inte räknas in. Kostnaden bör kopplas till effektiviteten, det vill säga en högre kostnad bör vara rimlig ju mer effektiv åtgärden är. Rovdjursavvisande stängsel för att förhindra allvarlig skada på hägnade tamdjur är effektiva och trots kostnaden rimliga åtgärder i områden med stor sannolikhet för skador. Bidrag till rovdjursavvisande stängsel⁴⁶ och vilka olika varianter av stängsel som är aktuella finns det mer information om på Viltskadecenters webbplats⁴⁷. En åtgärd som är förhållandevis billig kan vara en annan lämplig lösning trots att den inte är lika effektiv.

Eventuella negativa effekter av åtgärden

Ett exempel på negativa effekter av åtgärden som bör beaktas är risken för att problemet flyttas till en närliggande verksamhet eller område. Skrämsel eller spridning av sjukdomar kan vara sådana exempel.

---

⁴⁴ www.slu.se/viltskadecenter

⁴⁵ Kammarrätten i Sundsvall mål nr 2103-16

⁴⁶ Söks hos länsstyrelsen där stängslet ska sättas upp, www.lansstyrelsen.se

⁴⁷ www.slu.se/viltskadecenter

Genetisk viktig varg

Genetiskt viktiga vargar är en förutsättning för att upprätthålla en livskraftig vargstam i Skandinavien. Som framgår av avsnitt 4.5 kan skydds jakt även vara möjlig på en genetisk viktig individ om alla lämpliga lösningar är uttömda, med beaktande att kraven på att finna andra lämpliga lösningar ställs mycket högre än inför ett beslut på en individ som inte är genetisk viktig. Även lösningar som är mer kostsamma kan bedömas som lämpliga när det handlar om genetiskt viktig varg. Det högre kravet kring andra lämpliga lösningar följer av den så kallade proportionalitetsprincipen och en uttolkning av begreppet ”lämpliga”.

Andra lämpliga lösningar som behöver övervägas kan variera mellan renbetesområdet och övriga områden.

Inom renbetesområdet kan insatser riktade mot vargen vara att stöta och skrämman den från skadeområdet. Utöver det kan exempelvis inhägnad och utfodring av renar, flytt av renar samt bevakning vara andra lämpliga lösningar som kan komma i fråga. I vissa lägen kan även flytt av en genetiskt viktig varg vara en annan lämplig lösning.

Utanför renbetesområdet kan exempelvis betesdjuren tas in nattetid, flyttas till nattfälla eller om möjligt till en hage med rovdjursavvisande stängsel. Även skrämmsel, uppsättning av lapptyg och information till djurägare i skadedrabbat område är åtgärder som bör vidtas som en del av andra lämpliga lösningar.

4.6.1 Akuta åtgärder

Efter ett rovdjursangrepp är risken stor för ytterligare angrepp de närmast följande dagarna och veckorna. Akuta åtgärder⁴⁸ används där ett angrepp har skett för att minska risken för ytterligare angrepp på kort sikt. Det kan exempelvis handla om ökad bevakning, skrämmselåtgärder, nattfällor för tamdjur eller tillfälliga stängsel.

4.6.2 Skrämmselåtgärder

Av 5 § jaktlagen framgår att viltet varken får ofredas eller förföljas annat än vid jakt. För att förebygga skador av vilt kan det vara lämpligt att vidta olika åtgärder för att skrämman viltet. Samma paragraf innehåller därför en undantagsregel som innebär att lämpliga åtgärder får vidtas av markinnehavaren i syfte att motverka skador av vilt, om sådana skador inte kan motverkas på annat tillfredsställande sätt. Som markinnehavare bör avses t.ex. markägare och arrendatorer. Det bör inte ge andra än markinnehavaren rätt att ofreda viltet annat än i de fall som anges i 28 § jaktförordningen. Enligt 28 § jaktförordningen får åtgärder vidtas för att skrämman bort ett rovdjur om det angriper tamdjur eller om det finns skäl原因 att befara ett sådant angrepp. Åtgärder enligt 28 § samma förordning får även, vad gäller att förhindra angrepp på ren, vidtas inom nationalparker.

---

⁴⁸ Besiktning av rovdjursangripna tamdjur, Viltskadecenter 2008

Sporadiska störningar som inte får några sannolika negativa följder för det enskilda djuret eller den lokala populationen, t.ex. när ett rovdjur skräms iväg från en fårhage eller en tomt, betraktas inte som en störning som står i konflikt med artikel 12 i art- och habitatdirektivet.⁴⁹

Skrämselåtgärder bör enbart genomföras i anslutning till den egendom som riskerar att skadas och får endast riktas mot det vilt som kan tänkas orsaka skada. Åtgärderna får inte medföra störningar för viltet utöver vad som krävs för att motverka skadan.⁵⁰ Skrämselförsök kan vara svåra att utföra på ett adekvat sätt och beroende på skrämselåtgärd bör riskerna vägas mot sannolikheten att få den förväntade effekten. Exempel på skrämselåtgärder och dess effekter tas upp i Viltskadecenters rapport Nära vargar.⁵¹

---

⁴⁹ Kommissionens vägledning 2.3.2 a punkt 2-40

⁵⁰ Störning av arter som i bilaga 1 till artskyddsförordningen är markerade med N eller n (kräver noggrant skydd) får inte påverka artens bevarandestatus negativt. En sådan påverkan bedöms inte ske om viltet endast skräms bort från egendom som riskerar att skadas. Se vidare Naturvårdsverkets Handbok för artskyddsförordningen Del 1, handbok 2009:2, sid. 23.

⁵¹ Viltskadecenter, Nära vargar, 2016, s. 14.

5 Innehåll i beslut

Utöver en redogörelse för hur villkoren enligt 23 a § jaktförordningen är uppfyllda ska ett beslut om skyddsjakt innehålla uppgifter och villkor enligt 9 b § jaktförordningen. Om det bedöms nödvändigt bör beslutet även innehålla undantag från förbud mot användning av vissa jaktmedel, motorfordon etc.

5.1 Innehåll i beslut enligt 9 b § jaktförordningen

Vad beslut om skyddsjakt enligt 23 b och 29 §§ jaktförordningen ska innehålla framgår av 9 b § jaktförordningen.

9 b § jaktförordningen

"I föreskrifter eller beslut som avses i 11, 14 och 15 §§, 20 § 2 samt 21, 23 a, 23 d, 24, 24 c, 29 och 31 §§ ska det anges

- 1. vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas,*
- 2. vilka medel och metoder som får användas,*
- 3. vilken tid och vilket område som avses,*
- 4. de villkor som i övrigt behövs för att så långt möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd, och*
- 5. den kontroll som kommer att ske*

*...
..."*

5.1.1 Punkt 1 – vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas

Antalet djur som får fällas begränsas till vad som krävs för att lösa problemet. Hänsyn bör tas till risken för förväxling med andra individer. Det bör i möjligaste mån utredas om redan inträffade angrepp gjorts av samma individ eller individer. I de fall angreppen har skett utanför ett känt hemområde/revir för den aktuella arten bör angreppen ha skett inom en kort tidsperiod.

Att det inte är exakt klarlagt vilken individ i exempelvis en familjegrupp av varg som orsakat allvarliga skador på tamdjur bör inte innebära något hinder för att medge skyddsjakt. Ett förfarande där beslut om skyddsjakt fattas efter en individ i taget förutsätter att beslut om skyddsjakt efter ytterligare en individ snabbt kan fattas om inte skadorna upphör. I de fall myndigheten bedömer att mer än en individ orsakar eller riskerar orsaka allvarlig skada bör beslut om skyddsjakt efter mer än en individ kunna fattas.

5.1.2 Punkt 2 – vilka medel och metoder som får användas

De medel och metoder som får användas vid jakten väljs utifrån att problemet ska lösas effektivt. Det innebär att undantag medges från förbud att använda vissa hjälpmedel eller att jaga under vissa tider av dygnet (se kapitel 6).

5.1.3. Punkt 3 – vilken tid och vilket område som avses

Vid jakt efter arter som kan röra sig över stora områden bör jakttiden begränsas i syfte att säkerställa att rätt individ fålls. Jakttiden kan förlängas i det fall skadorna fortsätter, eller förväntas fortsätta, och individen är kvar i området vid jakttidens slut. Området bör vara tillräckligt stort för att möjliggöra en effektiv jakt. Gränserna för ett jaktområde bör vara lättavlästa i terrängen och på kartan (exempelvis vägar, vattendrag och kraftledning).

5.1.4 Punkt 4 – de villkor som i övrigt behövs för att så långt möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd

Med inverkan på artens bestånd bör avses såväl inverkan på artens bevarandestatus som stammens produktivitet. Villkoren bör därför syfta till att skyddsjakten inverkan på såväl stammens bevarandestatus som produktivitet och kvalitet minimeras.

5.1.5 Punkt 5 – den kontroll som kommer att ske

Länsstyrelsens kontroll av skyddsjakten syftar till att följa upp att beslutet följts och att utvärdera effekterna. Kontrollen kan ske genom att personal närvarar vid jakten eller att en rapport om jaktens utfall lämnas in till länsstyrelsen.

5.1.6 Övrigt innehåll i beslut

I fråga om arter som är strikt skyddade enligt art- och habitatdirektivet bör beslutet innehålla alla uppgifter som krävs för rapportering i HABIDES⁵² enligt artikel 16.3 i direktivet. Medlemsstaterna skall vartannat år skicka en rapport till kommissionen med den utformning som fastställs av kommittén om de undantag som gjorts i enlighet med punkt 15. HABIDES-rapporteringen sker nationellt via Naturvårdsverket och bygger på länsstyrelsernas inrapporterade underlag.

Beslutet bör även innehålla upplysningar om annan lagstiftning, exempelvis krav på märkning, björn, varg och lodjur omfattas av CITES⁵³-bestämmelserna. Vid eventuell handel med björn, varg och lodjur krävs CITES-intyg, vilket hanteras av Jordbruksverket.

Fällt djur besiktas av länsstyrelsens utsedda besiktningsperson samt chipmärks och registreras i (Rovbase⁵⁴).

---

⁵² www.naturvardsverket.se

⁵³ [Jordbruksverkets hemsida](http://Jordbruksverkets_hemsida)

⁵⁴ www.rovbase.se

Enligt 59 § jaktförordningen får Polismyndigheten, länsstyrelsen och Naturvårdsverket förordna att beslut enligt jaktförordningen ska gälla utan hinder av att det har överklagats, så kallat verkställighetsförordnande.

6 Undantag från andra bestämmelser

För att skyddsjakten ska kunna ske effektivt kan det vara nödvändigt att undantag medges från vissa bestämmelser i jaktlagen och jaktförordningen. Naturvårdsverket och länsstyrelsen får bevilja undantag enligt vad som framgår av nedanstående tabell.

Undantag från	Undantag med stöd av
Bestämmelserna i 9 § jaktförordningen om att jakt efter vissa arter endast får ske under viss tid av dygnet	9 § jaktförordningen
Förbudet mot att använda belysning vid jakt utöver vad som är tillåtet enligt 14 § jaktförordningen	15 a § jaktförordningen
Bestämmelserna om tillsyn över hundar i 16 § lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter	18 § jaktförordningen
Förbudet i 31 § jaktlagen om att jakt inte får ske från motordrivna fortskaffningsmedel och att motordrivna anordningar inte får användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar	21 och 24 d §§ jaktförordningen
Förbudet enligt 22 § jaktförordningen mot att medföra skjutvapen vid färd med motordrivet fordon i terräng, om det behövs för renskötseln eller om det annars finns särskilda skäl	23 § jaktförordningen
Bestämmelser om att det bland annat följer av jakträtten att det är förbjudet att jaga på annans mark	24 d § jaktförordningen
Naturvårdsverket får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om användning av andra jaktmedel än vad som följer av jaktförordningen	15 § jaktförordningen
Naturvårdsverket får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om undantag från kravet i 12 a § jaktförordningen att fångat vilt omedelbart ska avlivas eller återges friheten	15 § jaktförordningen
Naturvårdsverket får i det enskilda fallet besluta om undantag från kravet i 11 § jaktförordningen att fångstredskap ska vara av godkänd typ. Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om de fall då sådana undantag får beviljas	15 § jaktförordningen
Naturvårdsverket eller, om beslutet fattas av länsstyrelsen, länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet enligt 10 § andra stycket jaktförordningen att använda halvautomatiska vapen med magasinkapacitet som överstiger två patroner, om det är fråga om skyddsjakt eller licensjakt efter björn	15 a § jaktförordningen

---

Naturvårdsverket får utöver vad som anges i 15 § och 15 a § andra stycket jaktförordningen i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet i 10 § andra stycket jaktförordningen att använda vissa jaktmedel och metoder	15 b § jaktförordningen
I fråga om jakt efter björn får beslut enligt 15 a § andra stycket jaktförordningen meddelas endast om <ol style="list-style-type: none"> 1. det inte finns någon annan lämplig lösning, 2. upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde inte försvåras, och 3. undantaget är lämpligt med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt tillämpas selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden	15 e § jaktförordningen

---

Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakt på stora rovdjur

Under 2023 har Naturvårdsverket tagit fram reviderade riktlinjer för beslut om skyddsjakt på stora rovdjur. Riktlinjerna utgår från gällande lagstiftning och praxis och ska ge stöd för länsstyrelserna vid beslut om skyddsjakt.